

BOKRECENSIONER

Jane Austen: "Emma"

Uppdaterad 2010-06-22 10:55. Publicerad 2010-06-19 10:49

LITTERATURRECENSION

Översättare: Rose-Marie Nielsen

Utgiven av: Albert Bonniers förlag

Skribent: Jane Austen

Titel: "Emma"

BOKRECENSIONER

- Bokrecensioner
- [Tore Janson: "Språkens historia. En upptäcktsresa i tid och rum"](#)
- [Jörgen Sjöström: "På spaning efter livets ursprung. Om astrobiologi, människans rötter och evolution"](#)
- [Johanna Mo: "Precis så illa är det"](#)
- [Dag Nordmark: "Pajas, politiker och moralist. Om Gustaf Frödings tidningstexter 1885–1896"](#)
- [Maria Negroni: "Bebådelsen"](#)
- [Susanne Ringell: "Vattnen"](#)
- [Jon Fosse: "Långsam musik. Dikter i urval och översättning av Marie Lundquist"](#)
- [Rainer Maria Rilke: "Duinoelegier"](#)
- [Mattias Gardell: "Islamofobi"](#)
- [Käbi Laretei: "Toner och passioner"](#)

- Bokutdrag
- [Cement. Ett utdrag ur Herta Müllers "Atemschaudel"](#)

Jane Austens klassiker "Emma" ges ut i superb nyöversättning. Författaren Maria Sveland har alltid skrattat och lidit med Austens hjältinnor. Och på den kungliga bröllopsdagen framstår Austen som radikal.

Jag läser nyöversättningen av Jane Austens "Emma" samtidigt som nationen Sverige är försatt i bröllopspsykos. Det gör det hela till en både intressant och förvirrande läsupplevelse. Historien om överklassflickan Emma som leker äktenskapsmäklerska i brist på vettig sysselsättning är charmig och skildrar kärlekens förväxlingar så som bara Jane Austen kan.

Emma Woodhouse lever ett händelseöst liv tillsammans med sin sjuklige och egocentriske pappa och med ett sällskapsliv som skulle få vilken annan tjugoåring som helst att knarka ihjäl sig i ren tristess.

Jag har alltid älskat Jane Austen, skrattat och lidit med hennes hjältinnor, till och med Emma som är en av de mer osympatiska. Vore det inte för att jag tvingats äta kletig bröllopskaka till frukost, middag och kväll de senaste veckorna skulle jag helhjärtat låta mig svepas med av den romantiska naiviteten och historiska exotismen även denna gång.

Men att läsa om "Emma" just den här perioden, juni 2010, är en rent världsomstörtande läsupplevelse som gör mig konfunderad. Att Jane Austens böcker är tidlösa och allmängiltiga i sin skildring av relationerna mellan människor är en sak, precis som att kungahuset per definition är en levande anakronism. Men att en omläsning av "Emma" skulle framstå som radikal i jämförelse med de berättelser om det kungliga bröllopet som vi nu dränks i är rent deprimerande.

Kanske beror det på den fina nyöversättningen av Rose-Marie Nilsen, så superb att den ytterligare förstärker den förvirrande känslan av upp och nedvända världen, ett tidsglapp där då lika gärna kunde vara nu och vice versa.

I Jane Austens böcker finns alltid en kritik mot överklassens sociala konventioner som ständigt begränsade kvinnornas liv. När Emma avråder sin väninna Harriet Smith från att gifta sig med sin kärlek, den sympatiska bonden mr Martin, på grund av hans lägre sociala status, är jag som läsare tryggt vägledad och medvetandegjord om Emmas egoistiska och överklassnobbiga handlande.

"Det skulle sannerligen ha varit ett hårt slag att förlora dig, men det hade inte kunnat hjälpas. Du skulle ha kastat bort dig

bland folk av lägre samhällsklass. Då hade jag fått avstå från umgänge med dig.”

Två sekel senare haglar plötsligt hänvisningar till uråldriga traditioner för att (bort)förklara en rad otidsenliga företeelser, som att Victoria var tvungen att be sin pappa kungen om lov för att gifta sig, eller att de inbjudna gästerna som nu anlant med sina entourage bestående av kammarjungfrur och hovdamer, blir inkvarterade efter strikt hierarkisk ordning. Ju finare gäst, desto tjugigare boende.

Följaktligen har Daniels inte så adliga eller kungliga släkt blivit inkvarterad på hotell, medan de blåblodiga högdjuren intagit Slottets många rum. En tydlig värdering och indelning av människor som inte hör hemma i ett modernt demokratiskt samhälle. Lika lite som de vett och etiketts-regler som tidningarna nu citerar som om de vore livssanningar, glatt påhejade och vägleda av mrs Vett och Etikett herself, Magdalena Ribbing. Av henne får vi bland annat veta att vid ett kungligt bröllop bör man inte prata om politik eller vad bröllopet kostade (20 miljoner, varav hälften är våra skattepengar).

I stället kan man tala om hur vacker vigseln var eller hur vackert det är inne på Stockholms slott, förklarar Ribbing och avslutar det hela genom att bjuda på ett konkret exempel, en oneliner på vad man kan säga till sin bordsdam eller bordsherre.

”Titta är det inte den brasilianska silverservisen som står där, som drottning Josefina ärvde från sin syster som var kejsarinna?”

Kan man säga. Till exempel.

Jag tror att Ribbing skulle ha känt sig hemma i en roman av Austen, hon skulle med lätthet vetat vad hon skulle pratat om på baler och middagar. I ”Emma”, liksom i alla Jane Austens romaner, är vett och etikett ständigt närvarande som ett intrikat system som bara den som växt upp med dess ologiska regler har en chans att förstå fullt ut.

Och hade Jane Austen å andra sidan levt i dag skulle hon antagligen skrivit en ironisk text om att cykelmärket Monark har en helsidesannons i en kvällstidningsbilaga där de skriver att ”Sverige behöver fler Monarker”, eller att Iphone har en egen bröllopsapplikation att ladda ner. Eller att man gör reklam för bröllopsfrimärken med texten ”Äkta kärlek”.

Det sistnämnda blir extra ironiskt eftersom äktenskap inom överklassen och särskilt inom kungahuset, historiskt sett haft mer att göra med ägande och ägor än med kärlek och ömhet. Eller som Julie Burchill skriver i sin biografi över prinsessan Diana. ”Ju mer pompa och ståt som förekommer, desto grövre är grymheterna som gömmer sig i kulisserna ...”

Det skulle antagligen Jane Austen också skrivit under på. För när alla intriger retts ut och Jane Fairfax fått sin Frank Churchill, Harriet sin mr Martin och Emma Woodhouse sin egen mr Knightley, så avslutas det som det brukar i en roman av Jane Austen, med ett enkelt bröllop.

”**Bröllopet blev ungefär** som andra bröllop där man inte strävade efter att ställa till fest i stor skala, och när mrs Elton fick höra alla detaljer av sin man, tyckte hon att det hela var en tarvlig tillställning som inte på långt när gick upp mot hennes eget bröllop. Sparsamt med atlassiden, inte mycket till spetslöja, verkligen sorgligt! Men trots dessa brister uppfylldes alla önskningar, förhoppningar och förutsägelser som strömmade emot det sällsynt lyckliga brudparet från den lilla skara äkta vänner som bevittnade ceremonin.”

Jag önskar verkligen människan Victoria och människan Daniel både kärlek, kraft och mod. Men den härska stanken som sprids från monarkens blytung bagage önskar jag innerligt att vi alla slapp. Det har trots allt hänt än del sedan ”Emma” publicerades 1816, även om de senaste veckornas hysteri varit förvillande lik en roman av Austen.

Maria Sveland

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt.